

7 Závěr

Cílem práce bylo rozebrat a zhodnotit základní pilíře regulace bankovníctví, jejich nedávné změny a nastínit možný budoucí vývoj právní úpravy oblasti bankovníctví.

Oblast bankovních služeb si v poslední dekádě prošla výraznými změnami. Bankovníctví se proměňovalo s pokračující globalizací a na významu nabírala rizika dříve regulací opomíjená, na což musela reagovat i právní úprava. Nejvýraznější změny v posledním období nastaly přijetím nového konceptu kapitálové přiměřenosti do českého právního řádu. Ten je postaven na třech základních pilířích.

První pilíř, obsahující přístupy pro měření kapitálového požadavku pro jednotlivá rizika bankám, umožňuje využívat sofistikovanějších metod pro jejich měření a nově do úpravy zahrnuje i dříve opomíjené operační riziko. Právní úprava, obsažená v prvním pilíři, nesporně přispívá k efektivnějšímu využívání kapitálu, přičemž kapitálové požadavky, touto úpravou pozměněné a doplněné, zároveň lépe odpovídají neseným rizikům. Nicméně v mnohém se jedná o příliš složitou úpravu, která může způsobit některá negativa při expanzi bank, přebírání problémové banky, či při samotném dohledu. I přes komplexnější úpravu rizik a zařazení operačního rizika, zůstávají některá nefinanční rizika nepokrytá. Jedná se zejména o rizika nepřímá plynoucí z vnitřních i vnějších událostí, jejichž kapitálové pokrytí je problematické z hlediska jejich obtížného odhadu.

Druhý pilíř se zaměřuje na činnost orgánu dohledu, jenž hodnotí veškerá významná rizika a dostatečnost kapitálu určeného podle požadavků prvního pilíře. Umožňuje orgánu bankovního dohledu požadovat zvýšení kapitálového požadavku nad míru stanovenou bankami, což poskytuje dohledovému orgánu možnost pružně reagovat na potenciální hrozby.

Úprava třetího pilíře zavádí prvek tzv. tržní disciplíny. Vypočítává povinně zveřejňované informace trhu, kterému tím umožňuje reagovat na zvyšující se rizikovost hospodaření banky, čímž banky nutí k vyšší obezřetnosti.

Zavedení prvku tržní disciplíny je nepochybně dobrou myšlenkou, kterou je třeba doplnit vhodným nastavením zbylých regulatorních podmínek v bankovníctví, za což nepovažují zvýšení státních garancí za vklady do jejich plné výše. Vkladatelé

nebudou mít v takovém případě motivaci sledovat zveřejňované informace a tím se prakticky výrazně omezuje účinnost a samotný smysl třetího pilíře Basel II. Nebrojím zde proti vysokým státním garancím v době finančních krizí, při kterých mají jistě nepostradatelnou úlohu pro jejich mírnější průběh. V době finanční stability by však tyto garance neměly dosahovat plné výše vkladu, protože rozhodování vkladatelů se poté omezí pouze na kritérium nabízeného úroku. Negativní dopady bude mít takové chování vkladatelů i na konkurenční prostředí v bankovníctví, na trhy s investičními nástroji a na zvýšenou míru podstupovaného rizika bankami, což se odrazí i ve vyšší rizikovosti celého odvětví. Zvýšení garancí by mělo být pouze opatřením dočasným, které by po odeznění finanční krize mělo klesnout zpět alespoň na úroveň 90 %, čímž by došlo i ke snížení morálního hazardu a eliminování dalších uvedených negativních efektů.

Pozitivně lze hodnotit změny v oblasti ochrany před nelegálními praktikami v bankovníctví, jež zavedla nová právní úprava v oblasti boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Nová úprava vede k dalšímu omezení prostoru pro praní špinavých peněz a s tím související trestnou činností.

V návaznosti na probíhající finanční krizi nepochybně dojde ke zpřísnění regulace finančních institucí v oblastech, které stály na jejím počátku. Pro určení jednotlivých oblastí a jim odpovídajícím návrhům regulačních opatření bude třeba nejprve přesně zanalyzovat příčiny finanční krize. K návrhům opatření je vhodné přistoupit po důkladné analýze a s určitým odstupem, aby nedocházelo k zavedení nepřiměřených opatření, které by způsobily přemíru regulace v oblastech, ve kterých nebude přínosem.

Nepochybně dojde k zavedení regulace ratingových agentur, které dosud speciální regulaci nepodléhaly, čímž se stanoví povinnosti subjektům, které se výrazně podepsaly pod vznik probíhající finanční krize. Zvýší se kvalita ratingových hodnocení, která doposud mnohdy plně nereflektovala veškerá vnitřní rizika investičního nástroje a omezí se možnost střetu zájmů při činnosti ratingových agentur. Navrhovanou právní úpravu pokládám za potřebnou vzhledem k významu ratingových hodnocení v oblasti finančních trhů.

Za problém platných regulačních pravidel považuji jejich procykličnost. Svým nastavením kapitálových požadavků zhoršují fázi ekonomického poklesu tím, že banky

nutí zvyšovat regulatorní kapitál, čímž dochází k omezení dostupnosti peněz v ekonomice. Pro podporu stability finančního sektoru pokládám za nutné přezkoumat pravidla kapitálové přiměřenosti a určit faktory, které procykličnost způsobují a ty následně upravit či doplnit stylem co nejvíce eliminujícím efekt procykličnosti. Vhodným se jeví rovněž zohlednění cyklického vývoje nemovitostního trhu, jenž se výrazně promítá do činnosti finančních institucí.

Pravidla kapitálové přiměřenosti by měla doznat změn, vedle eliminace uvedené procykličnosti se to týká i změn v oblasti řízení rizika a kapitálového ošetření úvěrových a sekuritizovaných aktivit bank. Budoucí systémy řízení rizika by měly být schopny správně ocenit vnitřní rizikovost komplexních finančních instrumentů a lépe tím chránit před vybudováním nepřiměřených expozic a koncentracemi rizika.

Některé navrhované změny se pochopitelně musí projevit i v úpravě institucionálního zabezpečení regulace a dohledu. Regulace ratingových agentur se pravděpodobně začlení do již existujících struktur, přičemž na národní úrovni bude náležet do kompetence orgánu dohledu nad trhem s cennými papíry a na úrovni EU do kompetence Evropského výboru regulátorů trhů s cennými papíry (CESR), což považuji z pohledu nákladů i předmětové blízkosti činnosti uvedených orgánů za ideální.

Průběh finanční krize poukázal na synergický efekt v organizačním uspořádání, v němž se v jediném orgánu setkávají funkce centrální banky i dohledového orgánu, což má za následek lepší informovanost a umožňuje rychlejší reakci na vzniklý problém. Proto bych očekával změny v oblasti kooperace a informační provázanosti obou orgánů ve státech (netýká se ČR), kde uvedené funkce náleží dvěma různým institucím.

Za nejkontroverznější návrh reagující na příčiny krize považuji zřízení globálního regulátora. Nadnárodní regulační a dohledový orgán by omezil některá negativa, která jsou spojená s působením regulátorů na vnitrostátní úrovni, jmenovitě ochranné tendence či omezenou dostupnost informací národních dohledových orgánů pro orgány v jiných zemích. Nicméně s jeho zřízením by byly spojeny některé citlivé otázky. Předně se jedná o přenos části vnitrostátních pravomocí pro založení účinných nástrojů, které by umožňovaly vnitrostátní dohledovou činnost a možnost zásahů. Státy by nutně musely přistoupit k omezení vlastní suverenity, což je vždy palčivá otázka a v mnohých státech navíc obtížně průchodná. Dále v tomto případě

vyvstává otázka, z jakých zdrojů by měly být financovány případné zásahy takového orgánu a zda-li by činnost byla efektivnější než u národních regulačních orgánů.

Za lepší variantu považují rozšíření oblasti působnosti již zavedených nadnárodních finančních institucí, které by měly v kompetenci zejména činnosti monitorovací, což by nevedlo nutně k omezení suverenity států. V globálním kontextu by hodnotily vytipované prvky se závažným vlivem na globální ekonomiku a tím by předcházely krizím resp. by přispívaly k možnosti včasného preventivního zásahu. Rozšíření kompetencí stávajících orgánů by měl doplnit lepší systém poskytování národních dohledových informací, což se při současné globální provázanosti finančních trhů jeví jako klíčové.

V institucionální rovině není proto nutné činit převratné změny, dle mého názoru stačí zlepšit efektivitu současného systému především lepší dostupností všech relevantních informací a jejich hodnocením v globálním kontextu.

Probíhající finanční krize poukázala na problematiku zajišťování dostatečné likvidity bank v období krize. Zvýraznila přílišnou závislost zvláště velkých bank na finančních trzích, což zvyšuje systematické riziko celého bankovního sektoru. Pokládám proto za vhodné upravit současná pravidla likvidity ve směru snížení uvedené závislosti, jenž povede během budoucích krizí k větší stabilitě finančních trhů i bankovního sektoru samotného.

Poslední oblastí, ve které považují za důležité provést některé změny, je oblast transparentnosti finančních institucí. Změny by se měly týkat zejména mimobilančních položek, které se staly častým prostředkem pro vyvedení rizik z bankovních bilancí. Doznat jistých změn by tak měly účetní a oznamovací standardy, na čemž orgány k tomu zřízené již pracují.

Celkově považují změny zavedené v posledních letech z velké části za pozitivní a pro oblast regulace přínosné. Současná finanční krize však poskytuje další podněty pro potřebné reformy, které by měly v následujících letech uváženě reflektovat příčiny krize a celkový vývoj bankovního sektoru.